

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 370. An & quibus exertionibus usurarii repellere possint & soleant petentes restitutionem usurarum acceptarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

vocati, quorum patrocinio & ope in iudicio vel extra scienter exiguntur usurae, vel datae non restituantur, dum repetuntur. Sylv. l. c. g. 10. Pirh. num. 117. Item famuli usurarii, nomine domini contrahentes cum mutuario de usuris solvendis, secus, si remotè solum cooperentur, v. g. recipiendo vel deportando pecuniis, conficiendo vel scribendo rationes datarum vel acceptarum usurarum. Less. cit. c. 20. n. 181. & seq. ac denique tutores, curatores, administratores, negotiorum gestores, dum nomine pupillorum, minorum, & quorum negotia gerunt, mutuatur.

Quaest. 369. An, qui, & quando haeredes teneantur restituere usuras ab usurario defuncto perceptas?

1. **R** Esp. Primò: Obligatio restituendi usuras injustè acceptas à defuncto, non secus, quam obligatio solvendi alia illius debita, aut satisfaciendi pro damno injustè illato aliis ab eo transit ad haeredes defuncti, tam extraneos, quam suos, hoc est, filios. c. *tuanos. h. t.* quia usurae non fuerunt usurarii, & sicut actiones defuncti activae, sic etiam passivae transeunt ad haeredes, ita ut, sicut agere possunt ad componendum damna illata defuncto, ita etiam ipsi conveniri possunt ad componendum damna à defuncto illata in bonis alterius, et si conveniri nequeant actione merè poenali ad solvendam poenam, quam ob delictum incurrit defunctus, utpote quod morte delinquentis expiravit. Mol. tr. 2. d. 332. n. 2. Covar. L. 3. resol. c. 3. n. 7. Pirh. h. t. n. 110. unde jam bona usurariorum dicuntur realiter obligata, seu tacite hypothecata pro usuris restituendis. cit. c. *tuanos.* ita ut, si, quae ex usuris acquisivit, consumpta sint, teneatur ex aliis bonis titulo speciali, v. g. per emptionem comparata, in usuras solvendas impendere, non tamen ubi ea bona transierunt jam ad alios non haeredes, ii compellendi sunt ad ea dimittenda, ut ex iis restituatur usurae. Pirh. l. c. cum Abb. in c. *tuanos.* contra Gl. *ibidem. v. cogendi.* quod ipsum etiam procedere, si bona illa translata titulo singulari ad alios non haeredes ab usurario comparata fuissent pecunià usuraria, seu non posse, saltem spectato rigore juris, molestari super illis bonis ad usuras restituendas usurarium, tradit Pirh. l. c. cum Abb. l. c. n. 7. Arg. L. *aris. c. de donat.* quamvis cum eodem Abb. n. 8. addat, ex aequitate quò ad bona, quae prius pecunià usuraria sunt acquisita, sed postea titulo lucrativo in alium translata, aliud dicendum videri. De cetero haeredes quoque usurarii sub iisdem poenis, sub quibus defunctus compelli poterat, compelli posse ad usuras solvendas, ideòque per rescriptum impetratum à Principe contra usurarium ad solvendas usuras conveniri posse haeredes illius, etiam si reintegrà, id est, nullà adhuc factà repetitione usurarum ab usurario, maxime si is tempore dati rescripti adhuc vivebat; cum haeres censetur una persona cum defuncto, docet Abb. l. c. n. 4. & 5. Arg. cit. c. *tuanos.* & c. *significavit. de rescript.* si tamen bona defuncti non sufficiant ad restituendas usuras, haeres ex suo non tenetur eas restituere in foro externo & judiciali, si fecit inventarium, secus, si non fecit, (quia tunc praesumptio juris est, plus fuisse in hereditate) quamvis in foro conscientiae (in quo cessat praesumptio, & creditur asserenti contrarium) non teneatur ultra vires hereditatis, sive fecerint inventarium, sive non. Abb. l. c. n. 11.

2. Resp. Secundò: Si plures sint haeredes, sin-

guli non tenentur in solidum solvere usuras, sed singuli solum juxta portiones, quas ex hereditate acceperunt. Abb. in c. *tuanos. n. 6.* Sylv. v. *usura. 6. g. 10. dicto 2.* Azor. l. c. c. 17. g. 11. Mol. cit. d. 332. n. 4. Less. L. 2. c. 10. du. 20. num. 175. Pirh. n. 111. dicens communiorem & veriozem, ex ea ratione, quòd sicut bona defuncti inter haeredes dividuntur pro rata seu portione hereditatis singulis competente, ita etiam obligationes personales & debita dividi debeant, ita ut, qui ex parte tantum percipit commodum, onus quoque ex parte solum sentire debeat, & licet haeredes singuli repraesentent defunctum, non tamen totaliter, sed ex parte tantum, & simul sumpti totaliter. Limitatur tamen responsio, primò: ita ut, si res aliqua usuraria acquisita in specie adhuc existet, seu remanserit, post mortem usurarii ea ad quemcumque, etiam legatarium, pervenerit, restituenda sit, quia est aliena. Less. l. c. n. 174. Mol. l. c. Pirh. n. 112. Secundò, ut, si ante hereditatis divisionem, priusquam cuilibet sua assignaretur portio, ipsorum culpa contigit, usuras non esse solutas, tunc singuli haeredes in defectum cohæredum nolentium, aut non potentium solvere debent in solidum, eò, quòd tunc ex proprio delicto ad hoc teneantur, ut Pirh. l. c. cum de Lugo cit. d. 25. f. 11. §. 2. n. 237.

3. Resp. Tertiò: Si hereditas soluta ex ea legatis, & deducta legitimà, seu quartà falcidià heredibus debita, adhuc sufficiens maneat ad solvendas usuras, & reliqua defuncti debita, legatarii non tenentur solvere usuras in defectum heredum, quia debita personalia defuncti non transeunt ad legatarios, nec ad donatarios mortis causa, sed ad haeredes in universum jus defuncti, adeoque etiam in onera, & debita personalia ejusdem. Less. n. 176. Pirh. n. 113. Secus est, seu etiam legatarii tenentur contribuere servata proportione, si bona hereditatis non sufficiant ad usuras solvendas, vel etiam, si non sufficiant, ut solutis debitis integra maneat heredibus sua legitima, seu quarta; cum ante omnia legata debeant deduci debita, quin & dicta legitima. Less. n. 173. Lugo n. 136.

Quaest. 370. An & quibus exceptionibus usurarii repellere possunt & solvant petentes restitutionem usurarum acceptarum?

1. **R** Esp. Primò: Potest usurarius, qui injustè accepit usuras contra mutuatarium, qui eas solvit, petentem earum restitutionem opponere sibi, ab eo liberaliter eas remissas esse, valèque talis remissio, & liberat usurarium ab obligatione eas restituendi. Gl. in c. *peccatum. de reg. jur. in 6. v. restituatur.* Covar. *ibid.* p. 2. in princ. n. 5. Canis. tr. de usur. c. 7. n. 5. Zoel. in decretal. h. t. n. 40. quos citat & sequitur Pirh. h. t. n. 118. potest enim creditor in aliis debitis, tam civilibus, quam criminalibus, remittere debitori liberè jus suum, quò ad privatum suum interesse, cum quilibet rei suae sit moderator & arbiter. L. in re. c. *mandati.* nisi fortè in casu aliquo jus resistat remissioni.

2. Resp. Secundò: Si mutuatarius, qui juratò promissit, se soluturum usuras, vel solutas non repetiturum, petat ab usurario sibi remitti usuras, vel solutas restitui, & usurarius excipiat, quòd sint debita ex promissione jurata, & ideo remissio vel repetitio locum non habeat, non tantum cogi potest à Judice, ut remittat juramentum, si necdum soluta, vel eas solutas restituat, ut constat ex c. 1. de *jurejur.* & c. *tuas. h. t.* sed etiam ex parte mutuatarii replicari,

replicari, quod propter juramentum quidem debeat solvere, (quippe quod servari potest sine peccato, seu dispendio salutis æternæ ab eo, qui necessitate compulsus usuras promisit, vel dedit) mutuans tamen sine peccato illas recipere nequeat, adeoque nec eas acceptas retinere, & consequenter illas restituere teneatur, non obstante illo juramento, & licitâ datione mutuatarii. Tholos. *L. 3. de usuris. c. 12. n. 7.* Pirh. *h. t. n. 120.* Porro, quod hic notandum, tamen si mutuatarius, qui juravit, se non repetiturum usuras, illas repetere intendens prius petere debeat relaxationem juramenti; si tamen hanc non petat, sed Judex ex officio, uti potest, cogat usurarium ad illas restituendas, non est opus relaxatione; quia jurans nihil agit contra juramentum, cum juraverit, se non repetiturum, non autem juravit, se non receptorum usuras, si redderentur. Abb. *in c. tuas. h. t. n. 4.*

3. Resp. Tertio: Mutuatario repenti usuras obijci potest, quod ipse vel is, cujus est hæres, vel pro quo reperit usuras, vel à se, vel ab aliis acceperit usuras, eaque non restituerit, & sic per talem exceptionem repellit. *c. quia frustra. v. in legem. Barb. ibid. n. 2.* neque valet replicatio mutuatarii petentis sibi reddi usuras, si dicat, se eas non exegisse ab eo, à quo illas repetit, etsi ab aliis exegerit, qui tamen illas non repetunt; nihilominus usurarius contra alium usurarium repentem à se usuras excipere potest, non tantum de usuris à se extortis, sed & à quibuscunque aliis, & sic audiri allegans jus tertii, idque speciale est in usurariis, & statutum non tam in favorem eorum, quibus usura restituuntur, quam in odium usurarii, ut se ipsum prius purget de usura, quam alium de ea arguat. Pirh. *n. 122.* cum Abb. *in c. quia frustra. num. 4.* Quod si contra usurarium repentem usuras ab alio usurario excipiat, quod & ipse receperit usuras, & factâ ex officio Judicis publicâ denuntiatione nullus repetat ab eo usuras, præcipi ei potest à Judice, ut usuras restituat saltem pauperibus, alias non liberabitur à peccato, *c. cum tu. h. t.* etsi in hoc casu usurario excipiente contra usurarium repentem usuras non procedatur, Judex ex officio repulso usurario actore debet compellere usurarium conventum, ad restituendas usuras non isti usurario actori, sed quibus reddi debent ab illo actore extortæ, isque actor tenebitur, postea id ratum habere, quia illius negotium utiliter gestum, & tunc factâ integrâ restitutione audietur actor repentens usuras ab alio usurario, *c. tuas. h. t.* Abb. *in c. quia frustra. n. 4.* Tholos. *l. c. n. 4.* De cætero exceptio contra usurarium repentem usuras, quod & ipse non restituerit extortas ab aliis, debet proponi ante litem contestationem, cum sit dilatoria ardens actorem ab ingressu litem, nisi ipse prius satisfecerit, *c. quia frustra.* si verò præstita satisfactio fuit admittis ad agendum, contra eum amplius excipi nequit; probari autem debet exceptio etiam proposita ante litem contestationem intra octo dies, Arg. *c. 1. de except. in 6.*

4. Resp. Quarto: Quod, si Clericus repetat usuras non nomine proprio, sed nomine Ecclesiæ suæ, contra eum excipi non potest, quod & ipse ab aliis usuras extorserit, nec restituerit; quia agit nomine Ecclesiæ, cui suum delictum nocere non debet. Arg. *c. 1. de rest. spol.* ut nec excipi potest contra procuratorem nomine domini sui repentem usuras, quod ipse procurator ab aliis usuras receperit. Abb. *l. c. n. 3.*

5. Resp. Quinto: Usurarius conventus super

usuris restituendis non potest appellare ad effugiendam restitutionem, si est notorius, (nimirum vel per propriam confessionem in iudicio, vel condemnatus per sententiam) *c. quam perniciosum. h. t.* idque non specialiter constitutum in odium usuræ, cum etiam nullus alius criminosus appellans à sententia condemnatoria sit audiendus, *c. cum sit. §. fin. de appell.* idque intelligendum, si appellatio sit manifestè frivolata; secus est, si subsit causa iusta appellandi, cum appellatio, uti & alia defensio sit juris naturalis.

Quæst. 371. Qualiter quis probandus sit usurarius manifestus?

1. Resp. Probari id potest primo ex evidentiâ facti, dum palam in conspectu populi multis videntibus, ita, ut nullâ tergiversatione celari possit, commissâ usura, quamvis, ut ea sit manifesta, non requiratur, ut quis plures actus usurarios exerceat, sed vel unus actus sufficiat, modò sit publicè gestus ad constituendum manifestum usurarium, ut docent Nav. *in man. c. 17. n. 280.* Mol. *l. c. d. 333. n. 2.* Azor. *p. 3. L. 5. c. 18.* apud Pirh. *h. t. n. 143.* contra Menoch. *de arb. cas. 237. n. 6.* & 16. requirentem ad hoc actuum frequentiam, ita, ut paratus quis sit, omnibus dare mutuum sub favore. Secundo probari potest per propriam confessionem in iudicio, vel etiam extra iudicium coram Notario, vel coram testibus, ita, ut ad plurimum notitiam perveniat. Gl. *in c. 2. h. t. in 6. v. manifesti.* Covar. *L. 3. resol. c. 3. n. 4.* Tertio per legitimos testes saltem duos, vel tres, testantes, se vidisse sæpius aliquem mutuo dantem sub usuris, quales sunt, qui nullum commodum, nec principaliter, nec in consequentiam ex mutuo sub usuris dato sperare possunt, Menoch. *l. c. à n. 22.* Quarto per famam & communem opinionem, modò testes deponant, quod audiverint apud omnes & majorem partem populi, & concurrant aliqua quoque adminicula, seu indicia; cum sola fama de usuris exactis & receptis non faciat usurarium manifestum; quia tamen contractus usurarii fraudulenter & occultè iniri solent, ita, ut difficulter probari possint, admittit etiam probationem per conjecturas, indicia & argumenta, saltem gravia, quæ plenam probationem faciant, Arg. *c. cum in diocesi.* docent Barb. *ibid. n. 3.* Masc. *de prob. vol. 3. concl. 1417. à n. 3.* Menoch. *l. c. n. 29.* qui posterior ad ipsum requirit, ut inducantur testes, qui de illis conjecturis & indicis deponant. Talia autem argumenta cum fama sufficientia ad convincendum & publicandum per Judicem usurarium manifestum aliqua refert Pirh. *n. 146. vers. Porro per argumenta.* de quibus, ubi constitit, potest & debet Judex contra illos ex officio procedere liber, id est, nullâ appellatione obstante, & pœnas à jure statutas infligere. Quinto probatur ex libris rationum, utpote qui licet non probent pro scribente, probant tamen contra eum, *L. 6. §. 7. C. de probat.* & quidem probatur ex illis usurarius manifestus, si ex hujusmodi rationibus actuum frequentia detegatur, Masc. *l. c. concl. 1418. n. 14.* Menoch. *l. c. n. 30.* possuntque, de quorum usuris agit, eorum hæredes, tam sui, quam extranei, compelli per censuram ecclesiasticam ad hujusmodi libros exhibendos. Gl. *in Extravaq. unic. §. cæterum. h. t. v. ipsos.* Abb. *ibid. n. 16.* estque id ipsum, quod quis cogatur rationes privatas & instrumenta contra se edere; statutum specialiter in odium usurariorum, cum alias nemo teneatur producere probationes & instrumenta contra se, *L. qui accusare. C. de edendo. L. nimis. C. de testib.* Gl. *in*